

ציודה לדרך:

סלון תורני אקטואלי לילדי ישראל

יו"ל מידי שבוע עם תכנים מגוונים!



ציודה לדרך - קדושים

עלון מס' 87

בדרך הפרשה

הי דן את חברך לכף זכות?

כתוב בפרשתנו "בצדק תשפט עמיתך" (יט, טו). אומרים חז"ל על פסוק זה (הובא ברש"י): "הי דן את חברך לכף זכות". כלומר, שיש מצות עשה מן התורה לדון את חברך לכף זכות.

תכמינו וזכרונם לברכה מביאים ספורים על גדולי התנאים שהתעלו בזכות שדנו לכף זכות. אחד הספורים, מובא בגמרא במסכת שבת (קכו, ב), שהיה איש אחד שבצעירותו נאלץ להשכיר את עצמו לעבודה אצל בעל בית אחד, בעבור פרנסת ביתו, ומכיון שהיה זה במקום מרחק ממקום מגוריו, עבד אצלו במשך שלש שנים כשהיה מנתק מביתו.

לאחר שלש שנים בהן עבד קשה מאד, הוא בא לבעה"ב העשיר לבקש את שכרו כדי שיוכל לשוב לביתו ולפרנס את משפחתו. אמר לו בעה"ב, מצטער, אין לי כעת כסף לתת לך. השיב לו השכיר, אם אין לך כסף, אזי תן לי פרות מהשדה ואני אמכר אותם ועי"ז אפרנס את ביתי, אך בעה"ב אמר שאין לו פרות, וכה המשיך לבקש קרקעות, בהמות, כרים

וכסות, ובעה"ב עונה לו על הכל - אין לי למרות שהפיר את העשיר שיש לו ממון רב, לא השיבו דבר, וחזר בפחי נפש לביתו. הוא דן את אדונו לכף זכות. לאחר זמן הגיע בעה"ב עם כל סכום החוב ואף הוסיף לו על כף עוד כהנה וכהנה. שאל אותו בעל הבית, כאשר אמרתי לך שאין לי לשלם כמה חשדת אותי? הלה השיב לו על כל דבר כיצד דן אותו לכף זכות, שמא הלוי, שמא השקעת, שמא הפקדת, שמא מכרת, ואולי הקדשת לשמים. אמר לו בעה"ב, אמת כף היה, ובזכות שדנת אותי לכף זכות המקום ידונה לכף זכות...

מי היה אותו בעל הבית ומי היה העובד שלו? כתב בתשובות רמ"ע מפאנו (סי' ס"ג) בשם שאילתות שאותו בעה"ב היה רבי אליעזר בן הורקנוס והשכיר היה רבי עקיבא כשהיה עם הארץ. זהו אותו רבי עקיבא שאמר: ואהבת לרעה כמוה, זה כלל גדול בתורה, וכבר אז לפני שהחל ללמד היה בעל מדות טובות ומיחדות עד כדי כך שדן לכף זכות את בעל הבית.

הרבה רבנים חשובים. באמצע הסעודה הכריזו הפתב סופר שנמצא אתו דבר חשוב וחביב עד מאד ובוצעו להראותו למסבים. הוא הוציא מכיסו מטבע עתיק של מחצית השקל מתקופת בית המקדש הראשון, והראה אותו למסבים.

להיכן נעלם המטבע הנדיר?

פעם אחת התקיימה מסבה גדולה של רבנים מתלמידי ה'חתם סופר' זצ"ל, והסבו לסעודה צבור גדול של גדולי הרבנים מפל המדינה. בראש המסבים היה הכתב סופר זצ"ל וכן רבי יהודה אסאד זצ"ל ועמקם

הרבנים התרגשו מאד מהמטבע העתיק, וכלם רצו לראותו מקרוב ולמשמש בו בידיהם, מגדל החביבות והזכיה שגדמו לידם מטבע כסף שבו היו עם ישראל שוקלים שקליהם לבית המקדש. וכך עבר המטבע מיד ליד, ומשורה לשורה, וכלם הביטו בו בהתפעלות גדולה. והנה לפתע נעלם המטבע כשעבר מאחד לחברו, ולא נודעו עקבותיו, והחלו כלם לחפש על הרצפה ועל השלחן בחורים ובסדקים ולא מצאו. וכמוכן נהיתה בהלה גדולה, כי המטבע הזה היה חשוב מאד בעיני הכל, ואין לשער יקרת ערכו אצל בעליו ה'כתב סופר', וגדל צערו על שנאבד ממנו.

הרבנים הספיקו להצעה, מלבד רבי יהודה אסאד זצ"ל שטען כי אין זה הגון לחשד את הרבנים בגנבה, והוא מתנגד להצעה של הכתב סופר, ולא הועילו כל מה שהתנפחו עמו, הוא התעקש שלא ראוי לעשות פו.

לפתע, נשמעה קריאת שמחה מהמטבח. אחד המלצרים בשר, כי נמצא המטבע האבוד. התברר כי כשעבר המטבע מיד ליד הוא נפל לתוך צלחת ונדבק לשומן שברפון הצלחת.

לאחר שנמצא המטבע, הכריז רבי יהודה אסאד שמבקש רשות לשאת את דבריו. פמוכן שהספיקו כלם. הגר"י אסאד הוציא מכיסו מטבע של מחצית השקל ישן, באותה דמות וצורה ומשקל של המטבע של ה'כתב סופר', ופתח ואמר: רבותי בודאי חשדתם בי כשראיתם עד כמה אני מתנגד לחפוש בכיסינו, וככן תדעו כי גם בידי ישנו מטבע פוה של מחצית השקל. ועתה שערנו נא בנפשכם, אלו היו מחפשים בבגדי ומוצאים אצלי את המטבע, מה גדולה היתה הבושה שהייתי מתבייש לעיני רבני המדינה פלה, ומי יודע אם לא היתה נפשי יוצאת מגדל הבושה והצער. ואיזה מכשול גדול הייתי גורם לכם. מזה תקחו פלכם מוסר השכל עד כמה צריה להזהר שלא לחשד חלילה בשום בריה מישראל שלא לבוא לידי מכשול וטעות חיו, ולהתאמץ למצא פל טצדקי בכדי לדון לכף זכות.

הוא בקש שימשיכו לחפש, אולי נפל המטבע לאשפה בעת שפנו המלצרים מהשלחנות וכדו'. בתחלה שמעו לקולו, אה לאחר שעה קלה כשגמרו לחפש בכל מקום אפשרי ולא מצאו, כבר התפנו לבצע את



בְּדֶרֶךְ רַבּוֹתָנוּ



הָרַב שָׁב לְבֵיתוֹ לֵאמֹר הַחֲלֹצָה...

"בְּצִדְקָה תִּשְׁפֹּט עַמִּיתָהּ" (יט, טו)

מִסְפָּר עַל רַבִּי זְלַמְלָה מוּוֹלוּז'ין, שֶׁפָּעַם אַחַת בְּהִיוֹתוֹ
בַּמְקוּהַ הַבְּחִין כִּי חֲלֹצָתוֹ נִעְלָמָה. לָבַשׁ אֶת חֲלִיפָתוֹ
לֵאמֹר הַחֲלֹצָה וְשָׁב לְבֵיתוֹ.

שָׁאַלָה אִשְׁתּוֹ: "הֵיכַן הַחֲלֹצָה?" עָנָה: "כַּנְרָאָה עָנִי
אֶחָד הַחֲלִיף אוֹתָהּ בְּטַעוּת... - "וְלָמָּה לֹא לָקַחְתָּ אֶת
הַחֲלֹצָה שְׁלוֹ?" - "כִּי הוּא שָׂכַח לְהַשְׁאִיר אֶת שְׁלוֹ" ...
(וּמְתוֹק הָאוֹר)

רַבִּי אַבְרָהָם אָמַר לְגַבְאִי: "טוֹב עֲשִׂיתָ שֶׁגִּעַרְתָּ
בָּהֶם" ... "הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתָהּ" (יט, יז)

רַבִּי אַבְרָהָם גְּנִיחוּבְסְקִי זצ"ל רָאשׁ יְשִׁיבַת טְשִׁיבִין,
הָיָה נוֹהֵג לְהַתְפַּלֵּל תְּפִלַּת וְתִיקוּן (בְּיָמִים שֶׁלֹּא שָׁהָה
בְּיִשְׂרָאֵל) בְּאֶחָד מִבְּתֵי הַכְּנֶסֶת הַסְּמוּכִים לְבֵיתוֹ בּוֹ

בְּדֶרֶךְ הַמִּדּוֹת



סֵעָדָה עִם מְזֻלְגוֹת בְּאֶרֶץ שְׁתֵּי אַמּוֹת...

"וְאַהֲבַת לְרֵעֵה כְּמוֹהָ" (יט, יח)

רַבִּי שְׁמִשׁוֹן וִרְטֵהִימֵר מוּיִנְה, מְקָרֵב לְמַלְכוּת הַיְיָ.
יוֹם אֶחָד אָמַר לוֹ הַמְּלָךְ: "נִלְאִיתִי מְלֻשָׁאֵת אֶת הַסֵּתֵת
הַכְּמָרִים עַל שְׂאֵתָם מִתְּנָאִים וְאוֹמְרִים: "אַתָּה בְּחֶרְתָּנוּ
מִכָּל הָעַמִּים". בְּמָה נַעֲלִים אֶתְּם מֵאַתָּנוּ. יוֹדַע אֲנִי בְּךָ
שְׂחָכְךָ מִפְּלֶג אַתָּה, סָכַר אֶת פִּיָּהֶם!"
הַשִּׁיב לוֹ רַבִּי שְׁמִשׁוֹן: "כִּדְבָרְךָ, אֲדוּנִי הַמְּלָךְ. קִבַּע לָהֶם
מוֹעֵד מְחָר, בְּעֶשֶׂר בְּבֹקֶר. כָּאֵן, בְּאַרְמוֹן".

לְמַחְרַת הַתִּיַּצְבוּ כָּל הַכְּמָרִים הַמְּסִיתִים, לְהוֹטִים לְדַעַת

הוֹקֵם מִגֵּן לְתַפְלַת וְתִיקוּן. לְאַחַר שֶׁהִקְיָמוּ שָׁם אֶת
מִגְן הַוְּתִיקוּן, הִגִּיעוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים מְבַגְרִים מִהַסְּבִיכָה
כְּדִי לְהַצְטַרֵף לְמִגְן, וְהָיוּ מְשׁוּחָחִים בֵּינֵיהֶם קוֹדֵם
גַּמַר הַתְּפִלָּה.

נִגְשׁ אֲלֵיהֶם הַגַּבְאִי וְהַעִיר לָהֶם עַל כָּה. וְאוֹלָם כְּשִׁחְזְרוּ
וְשׁוּב דְּבָרוֹ, גָּעַר בָּהֶם שִׁיפְסִיקוּ דְּבוּרָם. אֲזַי פָּנּוּ כַּמָּה
מִהַמְתַּפְּלָלִים לְגַבְאִי וְהִתְרַעְמוּ עָלָיו: "הֵאֵם אֵינְךָ
מִתְבַּיֵּשׁ לְגַעַר בָּהֶם הָרִי הֵם אֲנָשִׁים מְבַגְרִים וְהֵיאָה
לֹא תַחֲוֹשׁ לְכַבּוֹדָם?"

סִפֵּר הַגַּבְאִי שֶׁלְאַחַר שִׁיַּצָּא רַבִּי אַבְרָהָם גְּנִיחוּבְסְקִי,
שֶׁהִתְפַּלֵּל שָׁם כְּאִמּוֹר. הוּא נִגְשׁ לְגַבְאִי וְאָמַר לוֹ:
"טוֹב עֲשִׂיתָ שֶׁגִּעַרְתָּ בָּהֶם, מִשׁוּם שֶׁהוּא אֶחָד מִהַדְּבָרִים
הַיְחִידִים שֶׁמִּפְּרֵשׁ בְּהַלְכָה שֵׁיִשׁ לְגַעַר עֲלֵיהֶם (רֹאה
שׁו"ע או"ח סימן קנ"ד סעיף ז'), וְהוֹסִיף רַבִּי אַבְרָהָם
שֶׁאֵכֵן לֹא כָּל אֶחָד מִסְּגָל לְעֲשׂוֹת זֹאת, אֲבָל זֶה מִה
שֶׁצְרִיךְ לְעֲשׂוֹת. (אֲנִי הַסְּהַר)

מִה תְּהִיָּה הַהוֹכָחָה הַנִּצְחָת. רַבִּי שְׁמִשׁוֹן בִּקֵּשׁ שְׁכָלָם יְבוֹאוּ
עִמּוֹ לְטְרַקְלִין הָאֶכָּל. שֶׁלְחַן אַרוּךְ עָרוּךְ הָיָה לְסֵעָדָה. פָּנָה
רַבִּי שְׁמִשׁוֹן לְשִׁלְיֵשׁוֹ שֶׁל הַמְּלָךְ, וּבִקֵּשׁ שֶׁיָּבִיא מִהַרְחוּב
שְׁלֵשִׁים נְכָרִים מִהַעוֹבְרִים וְשָׁבִים. הוֹבְאוּ, וְנִצְטוּוּ לְתַפְסֵ
אֶת מְקוֹמָם. חֲמֻשָׁה עֶשֶׂר מִכָּל עֵבֶר שֶׁל הַשְּׁלַחֵן. וְהַכְּמָרִים
רוֹאִים וְתַמְהִים.

לְהוֹרָאתָ רַבִּי שְׁמִשׁוֹן הוֹפִיעוּ הַמְּלַצְרִים, וּבְיָדָם כָּלִים
מִזְרָרִים שֶׁיַּצְרוּ לְפִי הוֹרָאתוֹ: מְזֻלְגוֹת אַרְבָּעִים כִּשְׁמֵי
אַמּוֹת. בְּרֵאשֵׁם, מְקוֹם הַלְּפִיתָהּ. בְּסוּפָם, קִלְשׁוֹן
הַשְּׁנִיִּים. וּבְאַמְצַע מְרִיחַת זָפֵת. הַנִּיחוּ מְזֻלְגַת לְיַד כָּל
סוּעֵד.

אָמַר רַבִּי שְׁמִשׁוֹן: "חֲמֻשׁ דְּקוֹת לְרְשׁוּתְכֶם. אֵין לְאַכֵּל

יודעים, שאלו היו המזלגות רגילים היה כל אחד משביע רעבונו. וכאן, שהיו ארפים ונבצר מהם לאכל בהם, היו הגויים נבוכים ולא מצאו עצה, והיהודים מצאו תחבולה. האכילו איש את שפנגדו. מה זה מוכיח? שהם מתחכמים יותר, מאלתרים פתרון? אכן, "רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה" (דברים ד, ו). אבל מה לזה ול"אתה בחרתנו"?

והתשובה, נפלאה – פשיש מזלגות קטנים, רגילים, עסיק כל יהודי בעצמו, חש ברעבונו ואוכל להשקטו. פשיש מזלגות ארפים והוא חסר אונים, נושא הוא עינים ורואה את חברו מולו, עומד גם הוא נבוה. ואז מתעוררת בו ההפרה ששניהם יהודים, אב אחד לכלנו, ושנינו פאותה צרה, ואז פועלים הם בשתוף פעולה, פשתי ידים של גוף אחד, ומאכילים איש את רעהו אהודי, פאיש אחד פלב אחד."

ואכן, חבל שהפרה זו מתעוררת רק בחסר אונים, רק פשיש מזלגות ארפים. האכל אותי ואאכילה. הפרה זו חייבת להתעורר גם פשיש ספינים ארכות: דקרת אותי, ולא אדקר אותה! (והגדת)

אלא במזלגות, ואין להחזיק אלא בראשם. לתאבון! תמהו האנשים, תמהו הכמרים, ותמה גם המלה. נטלו הסועדים את המזלגות בראשם, תחבו בהם מן המאכלים, ונסו להגיע לפיהם. אה ארפים היו, וככל שהתפתלו, הורידו ידיהם והגביהו צוארם ועקמו פיותיהם, לא הצליחו. נראו כה מגחכים, ונואשו. זמנם עבר, וצאו מדכדכים.

מיד באו המלצרים, והביאו מנות פשרות למתדרין. השליש נשלח להביא שלשים איש מרחוב היהודים. הגיעו נפעמים וברכו את ברכת המלה: "שנתן מכבודו לבשר נדם". הצבו זה לעמת זה, ורבי שמשון חזר על ההוראות. מיד אחז כל אחד מהם בראש מזלגו, נעצו במנתו והאכיל בו את היהודי העומד מולו.

"רואים אתם?" אמר רבי שמשון, "מי כעמך ישראל, גוי אחד בארץ!" ספור יפה, אה לא מוכן. וכי בכך הוכיח יחודיות עם ישראל? אתמהא!

הוא היה מוכן יותר, אלו היו כלם מקבלים מזלגות רגילים, והגויים היו מתנפלים ובולסים, והיהודים היו גוחנים ומאכילים איש את רעהו, ניחא אבל הלא כלנו



מעונינים להנציח את העלון הבא לזכות יקירכם?
צרו איתנו קשר במייל: zaida@kerenh.org.il

**רוצים את העלון אצלכם?
שלחו בקשה לדוא"ל zaida@kerenh.org.il ונשלח אליכם!**

ת.ד. 257 בני ברק או בהעברה לבנק הפועלים סניף 655 מס' ח-1; קרן הסעה וסיוע לתלמידי החינוך העצמאי ע"ר 95-659-804-5
התרומות מוכרות לצרכי מס לפי סעיף 46 כמ"כ ניתן לתרום בקלות ובמהירות בכל עמדות "נדירים פלוס" ברחבי הארץ